

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

מעשה אימהות סימן לבנים

יעל שלוסברג yshlos6@gmail.com

1. לידת בני יעקב: בראשית כ"ט /לא - ל/כד.

2. מדרש רבה בראשית פרשה עא פסקה ה

לאה תפסה פלך הודיה ועמדו הימנה בעלי הודיה - יהודה (בראשית לח) ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני, דוד אמר - (תהלים קלח) הודו לה' כי טוב, דניאל אמר - (דניאל ב) לך אלהא אבהתי מהודא ומשבח אנה.

רחל תפסה פלך שתיקה ועמדו כל בניה בעלי מסטירין. בנימין - ישפה יש פה יודע במכירתו של יוסף ואינו מגיד, שאול - (ש"א י) ואת דבר המלוכה לא הגיד לו, אסתר - (אסתר ב) אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה.

3. מדרש רבה בראשית פרשה עא פסקה ז

ויחר אף יעקב ברחל ויאמר וגו' - א"ל הקב"ה: **כך עונים את המעיקות!** חייך שבניך עתידים לעמוד לפני בנה.

ויאמר התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן? ממך מנע ממני לא מנע.

אמרה לו: כך עשה אביך לאמך? לא חגר מתניו כנגדה?

אמר לה: אבי לא היה לו בנים אבל אני יש לי בנים.

אמרה לו: וזקינד לא היה לו בנים וחגר מתניו כנגד שרה?

אמר לה: יכולה את לעשות כשם שעשתה זקנתי!

אמרה לו: מה עשתה?

אמר לה: הכניסה צרתה לתוך ביתה.

אמרה לו: אם הדבר הזה מעכב הנה אמתי בלהה בא אליה ואבנה גם אנכי. מה זו נבנית על ידי צרתה אף זו נבנית על ידי צרתה.

4. מדרש רבה בראשית פרשה עג פסקה ג

-דאמר ר' יודן בשם ר' אייבו: **בהרבה תפלות נפקדה רחל** שנאמר ויזכור אלהים את רחל. רחל בזכותה, את רחל - בזכות אחותה, וישמע אליה אלהים - בזכות יעקב, ויפתח - בזכות האמהות.

5. מדרש רבה בראשית פרשה עב פסקה ו

א"ר חנינא בן פזי: אמהות נביאות היו ורחל מן האמהות יוסף ה' לי בנים אחרים אין כתיב כאן אלא בן אחר אמרה עוד אחד הוא עתיד להעמיד הלואי יהיה ממני. אמר ר' חנינא: **נתכנסו כל האמהות** ואמרו דיינו זכרים תפקוד עוד זאת:

6. מדרש רבה שמות פרשה ג פסקה ו

(ו) ויאמר אלהים אל משה - אמר רבי אבא בר ממל: אמר ליה הקב"ה למשה: שמי אתה מבקש לידע? **לפי מעשי אני נקרא** פעמים שאני נקרא באל שדי, בצבאות, באלהים, בה'. כשאני דן את הבריות אני נקרא אלהים. וכשאני עושה מלחמה ברשעים אני נקרא צבאות. וכשאני תולה על חטאי של אדם אני נקרא אל שדי. וכשאני מרחם על עולמי אני נקרא ה', שאין ה' אלא מדת רחמים שנאמר (שמות לד) ה' ה' אל רחום וחנון. הוי אהיה אשר אהיה אני נקרא לפי מעשי.

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

יעל שלוסברג / מעשה אימהות סימן לבנים

7. בראשית פרק ל

(ה) וַתַּהַר בְּלֵהָה וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן: (ו) וַתֹּאמֶר רַחֵל דְּנַנִּי אֱלֹהִים וְגַם שָׁמַע בְּקוֹלִי וַיִּתֶּן לִי בֶן עַל כֵּן קָרָאתָ שְׁמוֹ דָן: (ז) וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בְּלֵהָה שְׁפָחַת רַחֵל בֶּן שְׁנֵי לְיַעֲקֹב: (ח) וַתֹּאמֶר רַחֵל נִפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עִם אַחֲתַי גַּם יָכַלְתִּי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נִפְתָּלִי:

רש"י

(ו) דנני אלהים - דנני וחייבני (דנני) וזכני (בי"ר):

(ח) נפתולי אלהים - מנחם בן סרוק פירשו במחברת צמיד פתיל חבורים מאת המקום. נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים. ואני מפרשו לשון עקש ופתלתול נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים הרבה למקום להיות שוה לאחותי:

גם יכלתי - הסכים על ידי. ואונקלוס תרגם לשון תפילה. נפתולי אלהים נפתלתי כמה בקשות החביבות לפניו נתקבלתי ונעתרתי כאחותי:

8. בראשית פרק כא - שרה

(א) וַיִּזְדוּד פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ יְזוּד לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דָּבַר:

בראשית פרק כה - רבקה

(כא) וַיַּעֲתֵר וַיִּצְחַק לִיזוּד לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ יְזוּד וַתַּהַר רַבֶּקָה אִשְׁתּוֹ:

בראשית פרק כט - לאה

(לא) וַיִּרְא יְזוּד כִּי שָׁנוּאָה לָאָה וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ וַרְחַל עָקְרָה:

בראשית פרק ל - רחל

(כב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֲלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ:

9. מדרש רבה בראשית פרשה עב פסקה ה

א"ר לוי: בא וראה מה יפה היתה סרסרותן של דודאים לפני מי שאמר והיה העולם שע"י הדודאים עמדו שני שבטים גדולים בישראל יששכר וזבולן. יששכר יושב ועוסק בתורה וזבולן יוצא בימים ובא ונותן לתוך פיו של יששכר והתורה רבה בישראל (שיר ז) והדודאים נתנו ריח.

10. חלום יעקב - בראשית פרק כח / י - כב

(כ) וַיִּדַר יַעֲקֹב נֹדֶד לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרָנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ:

(כא) וַשְׁבַּתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה ד' לִי לֵאלֹהִים:

(כב) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי מִצִּבְיָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר יִתֵּן לִי עֹשֶׂר אֶעֱשֶׂרְנֹה לָךְ:

ספורנו

(כא) והיה ה' לי לאלהים - אז יהיה ה' לדיין אם לא אעבדהו בכל כחי. והוא"ו כמו זאת משמשת במקום הנה. כלומר: הנני מקבל עלי מעתה שהאל ית' המרחם יהיה לי לאלהים ויתנהג עמי במדת הדין:

11. ירמיה פרק לא

(יד) כֹּה אָמַר ד' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים

רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחַם עַל בְּנֵיהָ כִּי אֵינְנֹה:

(טו) כֹּה אָמַר ד' מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעִינֶיךָ מִדְּמָעָה

כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלֶתְךָ נְאֻם ד' וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב:

(טז) וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶךָ נְאֻם ד' וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם: